

Nr 2.

Ankom till riksdagens kansli den 16 januari 1941 kl. 4 e. m.

Memorial, med överlämnande av fullmäktiges i riksgäldskontoret till innevarande riksdag avgivna, till bankoutskottet avlämnade berättelse.

Bankoutskottet, som vid sitt första sammanträde denna dag emottagit den av fullmäktige i riksgäldskontoret, jämlikt § 54 av det för nämnda verk gällande reglementet, till riksdagen avgivna berättelsen angående riksgäldskontorets ställning och förvaltning under den tid, som förflutit sedan fullmäktiges berättelse till 1940 års riksdag avgavs, får härmed enligt gällande instruktion till riksdagen överlämna samma berättelse.

Stockholm den 16 januari 1941.

På bankoutskottets vägnar:

HARALD ÅKERBERG.

Närvarande: se anteckning å memorial nr 1.

Fullmäktiges i riksgäldskontoret berättelse till 1941 års riksdag.

Fullmäktige i riksgäldskontoret få härmed, jämlikt § 54 av det för verket gällande reglementet, avgiva berättelse om riksgäldskontorets ställning och förvaltning under den tid, som förflutit sedan fullmäktiges berättelse till 1940 års riksdag avgavs.

Härvid vilja fullmäktige erinra om att riksgäldskontoret alltsedan år 1921 för varje budgetperiod utgivit en årsbok, vari utförliga redogörelser lämnats för inträffade förändringar i riksgäldskontorets ställning och för de förvaltningsåtgärder, vilka av fullmäktige vidtagits inom riksgäldskontorets olika verksamhetsområden. Den senast utkomna årsboken, som avser budgetåret 1939/40, innehåller i likhet med föregående årgångar ett omfattande text- och tabellmaterial till belysande av riksgäldskontorets verksamhet, varvid jämväl lämnats vissa uppgifter för tiden efter budgetårets utgång. Fullmäktige anse sig därför kunna, vad beträffar nämnda period, hänvisa till årsboken och inskränka sig sålunda här nedan till att allenast lämna en kompletterande översikt över riksgäldskontorets rörelse under senare halvåret 1940.

Riksgäldskontorets rörelse under senare halvåret 1940.

1934 års 3 procent statslån. Till och med den 30 juni 1940 hade av ifrågavarande lån placerats obligationer å nominellt 132,255,800 kronor. Under senare halvåret 1940 hava å lånet försålts obligationer å ytterligare nominellt 4,276,600 kronor till kurser varierande mellan 78.5 procent och 84 procent. Den 31 december 1940 hade sålunda av ifrågavarande lån placerats obligationer å sammanlagt nominellt 136,532,400 kronor. Lånet är icke avslutat.

1940 års försvarslån. Såsom i riksgäldskontorets årsbok för budgetåret 1939/40 angivits, beräknades vid teckningstidens utgång den 1 november 1940 teckningarna å lånet preliminärt uppgå till sammanlagt 797 miljoner kronor. Någon definitiv siffra har av flera skäl ännu icke kunnat fastställas men torde komma att röra sig omkring 799.5 miljoner kronor. Den 31 december hade likvid influtit till riksgäldskontoret för sammanlagt nominellt 731,296,700 kronor, vilket belopp vid nämnda tidpunkt redovisades såsom statsskuld å försvarslånet. Härtill kommer ett belopp av 68,050,000

kronor, som av försäkringsbolag inbetalats å lånet mot 10-åriga statsskuld-förbindelser. Sammanlagt hade sålunda vid nämnda tidpunkt i lånet place-rats 799,346,700 kronor.

Den 22 november 1940 meddelade Kungl. Maj:t sin garanti å *dels 1939 års 2³/₄ procent statsrätelån* å nominellt 118,181,700 kronor, *dels ock 1940 års 4¹/₂ procent amorteringslån* å nominellt 100,000,000 kronor.

Svenska statens andra försvarslån. Under hösten 1940 beslöto fullmäktige upplägga ett nytt stort folklån, benämnt »Svenska statens andra försvarslån». I olikhet mot 1940 års försvarslån har det nya lånet, som kommer att ut-givas under parollen »*för försvar och arbete*», maximerats till 500 miljoner kronor. Lånet är dagtecknat den 15 januari 1941, då försäljningen tager sin början, och skall återbetalas den 15 juli 1951. Det erbjuder den nyheten, att köparen har frihet att välja mellan två olika typer av obligationer, näm-ligen *antingen* obligationer med 4 procent ränta *eller* obligationer med 3 pro-cent ränta och vinstutlottning (premieobligationer). Obligationerna försäljas i valörer å lägst 50 kronor och högst 10,000 kronor. Ränteförfalldagar äro den 15 januari och den 15 juli, medan vinstutlottning å 3 procent obliga-tionerna skall ske enligt fastställd vinstplan första gången i juli 1941 samt därefter i juni under åren 1942—1950. Vinstplanen är baserad på premie-obligationer å sammanlagt 100 miljoner kronor, fördelade i 2,000 serier med 1,000 nummer i varje serie, och upptar sammanlagt 2,383 vinster å tillhopa 1 miljon kronor, däribland 2 vinster å 100,000 kronor, 2 vinster å 50,000 kronor samt 4 vinster å 25,000 kronor. En första tranch på 100 miljoner kronor är tryckt, och tryckningen har börjat å en ny sådan tranch. Premie-obligationerna äro numrerade så, att varje belopp om 50 kronor represen-terar ett nummer. En 50-kronors obligation har sålunda 1 nummer, en 100-kronors obligation 2 nummer i följd o. s. v. Samtliga nummer deltaga i alla vinstutlottningar. Av 4 procent obligationerna äro 200 miljoner kronor tryckta.

Försäljning av lånet äger rum under tiden 15 januari—31 maj 1941 hos riksgäldskontoret, riksbanken, affärsbanker, sparbanker, fondkommissionä-rer och postanstalter samt kooperativa butikerna med rätt dock för riksgälds-kontoret att före sistnämnda dag avbryta försäljningen. Likvid skall er-läggas senast den 15 juli 1941. Vid likvid före nämnda dag erhålles ränta efter 4 procent respektive 3 procent från inbetalningsdagen t. o. m. den 15 juli 1941, dock ej i fråga om räntebelopp understigande 25 öre. Likvid kan erläggas genom avbetalning.

För att i ännu högre grad än fallet var vid 1940 års försvarslåneemission kunna nå de bredare lagren inom vårt folk med propaganda för det nya lånet har i nära samarbete med överståthållaren och rikets samtliga lands-hövdingar samt med de stora folkliga organisationerna bildats en hela landet omfattande läns- och lokalorganisation, vilken sorterar under en centralkom-mitté i Stockholm. Denna kommitté, som består bl. a. av representanter för riksgäldskontoret och större riksorganisationer, har till uppgift att leda ar-

betet ute i länen. Såsom huvudsakligen rådgivande organ för riksprogandan, särskilt vad beträffar annons- och affischdetaljen, har jämväl för det nya försvarslånet tillsatts ett närmast under fullmäktiges arbetsutskott sorterande propagandaråd jämte ett propagandautskott med i huvudsak samma medlemmar som motsvarande organ vid 1940 års försvarslåneemission.

1940 års 3 procent statslån för inlösen av enskilda järnvägar. Enligt beslut vid 1940 års lagtima riksdag skulle likvid för vissa av staten fr. o. m. den 1 juli 1940 övertagna enskilda järnvägar äga rum bl. a. genom tillhandahållande av statsobligationer. I överensstämmelse härmed har riksgäldskontoret upplagt ett särskilt obligationslån, avsett endast för detta ändamål och benämnt »Svenska statens obligationslån för inlösen av enskilda järnvägar, 1940 års emission». De till lånet hörande obligationerna löpa med ränta efter 3 procent från den 1 juli 1940 och förfalla till betalning den 1 juli 1950. De äro utställda i valörer å 5,000, 1,000, 500, 135, 120, 100 och 50 kronor samt äro försedda med 10 st. årsvis den 1 juli förfallande kuponger. Lånets slutsumma har fastställts till 12,733,805 kronor, vilket belopp fördelats på följande sätt:

till Göteborg—Borås järnvägsaktiebolag	kronor	4,212,000
» Borås—Alvesta järnvägsaktiebolag	»	2,153,520
» Varberg—Borås—Herrljunga järnvägsaktiebolag	»	5,616,135
» Uddevalla—Vänerns borg—Herrljunga järnvägsaktiebolag..	»	752,150
	Summa kronor	12,733,805.

Det är avsett att vid framtida statsförvärv av enskilda järnvägar mot likvid i statsobligationer nya emissioner av detta lån skola utgivras med förfalldag 10 år efter respektive tillträdesdagar.

Sparobligationer. Enligt mellan riksgäldskontoret och Sparbankernas obligationskassa aktiebolag den 4 december 1940 träffat avtal (i avskrift bilagt fullmäktiges protokoll den 12 december, § 10) försäljas svenska statens sparobligationer, första emissionen, numera jämväl genom sparbankerna. Denna försäljning tog sin början den 9 december 1940. Sparbankernas anslutning till försäljningen av sparobligationer föranledde jämväl upprättande av nytt avtal mellan riksgäldskontoret och generalpoststyrelsen för ernående av full överensstämmelse vid försäljningen genom postsparbanken och sparbankerna. Det nya avtalet med generalpoststyrelsen är dagtecknat den 10 december 1940 och finnes likaledes i avskrift bilagt fullmäktiges ovan omnämnda protokoll.

Den 31 december 1940 bokfördes såsom statsskuld för utelöpande sparobligationer ett belopp av kronor 10,911,225, motsvarande skillnaden mellan till riksgäldskontoret dittills redovisade försålda och sedermera inlösta obligationer.

Statsskuldförbindelser. Riksgäldskontorets skuld på grund av upplåning mot statsskuldförbindelser ökades under senare halvåret 1940 med 64,000,000

kronor till 219,890,000 kronor. Ökningen motsvaras till övervägande delen av inbetalningar å sammanlagt 55,360,000 kronor, som av olika försäkringsbolag verkstälts till riksgäldskontoret å 1940 års försvarslån. Återstående delen av skuldökningen motsvaras dels av förbindelser å sammanlagt 4,170,000 kronor med löptid, varierande mellan 6 och 15 år, och en ränta av 3 procent—4.5 procent, vilka utlämnats såsom likvid för vissa av enskilda järnvägsaktiebolag utgivna lån i samband med järnvägarnas övertagande av staten (se nedan), dels ock av till försäkringsbolag efter den 1 november 1940 försålda förbindelser å sammanlagt 4,470,000 kronor med 4 procent ränta och 10-årig löptid.

Lån hos statsinstitutioner och fonder m. m. Vid början av budgetåret 1940/41 uppgick den del av den fonderade statsskulden, vilken redovisas såsom lån hos statsinstitutioner och fonder m. m., till kronor 502,417,399: 81. Under senare halvåret 1940 minskades detta belopp med (netto) kronor 602,401: 65, i följd varav här berörda del av statsskulden den 31 december 1940 utgjorde kronor 501,814,998: 16.

Av staten övertagna lån. I samband med statens övertagande av vissa enskilda järnvägar fr. o. m. den 1 juli 1940 övertog staten jämväl betalningsansvaret för ett antal av de enskilda järnvägsbolagen utgivna lån. Dessa lån, som förvaltas av riksgäldskontoret, uppgingo vid övertagandet till sammanlagt kronor 12,094,979: 32. Under senare halvåret 1940 har riksgäldskontoret funnit lämpligt inlösa ett tiotal av de övertagna lånen å sammanlagt kronor 6,231,979: 32. Efter särskilda med respektive bolag träffade överenskommelser har likvid härvid erlagts med 4,170,000 kronor i statsskuldförbindelser med varierande löptid och ränta samt med kronor 2,061,979: 32 kontant.

Härjämte har å ett lån verkstälts föreskriven amortering med 32,000 kronor.

Vid kalenderårets utgång utgjorde riksgäldskontorets ifrågavarande skuld kronor 5,831,000.

Skattkamarväxlar försålda i marknaden. För stärkande av sin kassaställning upplånade riksgäldskontoret under senare halvåret 1940 vid olika tillfällen huvudsakligen från de större affärsbankerna belopp å sammanlagt 320.8 miljoner kronor mot skattkamarväxlar på två eller tre månader. Härav belöpte

50 miljoner kronor	å tre månaders växlar	per den	5 nov.	till diskonto	av 3	procent
50	»	» två	»	»	»	2.75
50	»	»	»	»	»	2.75
50	»	» tre	»	»	»	2.75—3
25	»	» två	»	»	»	2.60
25	»	» tre	»	»	»	2.75
40	»	»	»	»	»	2.70
0.8 ¹	»	»	»	»	»	2.70
30	»	»	»	»	»	2.65

¹ Inlåning från Aktiebolaget Industrikredit.

Av ovannämnda den 5 respektive den 6 november förfallande växlar å sammanlagt 100 miljoner kronor omsattes växlar å 50 miljoner kronor på tre månader mot ett diskonto av 2.65 procent, medan återstående växlar inlöstes. Av de till betalning den 14 november förfallande växlarna omsattes kronor 25,000,000 mot tre månaders växlar till ett diskonto av 2.65 procent samt inlöstes kronor 25,000,000. Växlarna per den 22 november, 5 december och 27 december inlöstes å respektive förfalldagar. Sammanlagda beloppet utelöpande växlar utgjorde vid årets slut 145,800,000 kronor.

Växelkredit nr 2. Intill den 30 juni 1940 hade å ifrågavarande kredit hos riksbanken tagits i anspråk ett belopp av 50 miljoner kronor. Under senare halvåret 1940 disponerades å krediten ytterligare 150 miljoner kronor. Diskontot har för nämnda tid varierat mellan 3.5 och 2.5 procent.

Från *domänverket* har riksgäldskontoret under tiden 30 juni—31 december 1940 för förräntning på tidigare överenskomna villkor mottagit 6 miljoner kronor, varav dock återbetalats 1 miljon kronor. Medlen kunna uttagas utan iakttagande av uppsägningstid. Nettobehållningen å av *exportkreditfonden* under senare halvåret 1940 till riksgäldskontoret för förvaltning överlämnade medel utgjorde 100,000 kronor.

Den genom riksbanken verkställda inlåningen från *vissa statsinstitutioner*, som den 30 juni 1940 uppgick till kronor 357,509,981: 07, nedgick under tiden t. o. m. den 31 december 1940 med kronor 80,772,643: 94 till kronor 276,737,337: 13.

Inlåningen från *postgirokontoret* uppgick den 31 december 1940 till 70 miljoner kronor mot 45 miljoner kronor vid ingången av budgetåret 1940/41. Ränta härå gottgöres för närvarande efter 3 procent. Från *postsparbanken* överlämnades i september 1940 för förräntning på samma villkor ett belopp av 15 miljoner kronor.

I september 1940 överlämnade *Aktiebolaget Bofors* genom statens ammunitionsnämnd såsom ytterligare lån med 4 månaders ömsesidig uppsägning 10,587,537 kronor, i följd varav bolagets fordran hos riksgäldskontoret den 31 december 1940 uppgick till 20,587,537 kronor. Ränta härå utgår efter den räntefot, som tillämpas av de till svenska bankföreningen anslutna bankerna i fråga om hos dem å kapitalräkning inestående medel.

Aktiebolaget Svenska penninglotteriet har efter därom träffad överenskommelse i riksgäldskontoret i ett flertal olika poster insatt sammanlagt 5 miljoner kronor på ett år mot en ränta av 3.3 procent.

Den 8 november 1940 överlämnade *Norrbottnens järnverk aktiebolag* till riksgäldskontoret för förvaltning 3,299,500 kronor, vilket belopp inestår med 4 månaders uppsägning och förräntas efter en räntefot av 3 procent.

Jämlikt särskild överenskommelse har *Trafikaktiebolaget Grängesberg—Oxelösund* mot statsskuldförbindelser placerat ett belopp av 20 miljoner kronor för tiden 1 november 1940—15 april 1942. Ränta gottgöres efter en räntefot av 3.5 procent för år.

Den 13 september 1940 inbetalades till riksgäldskontoret genom riksbanken för räkning *Den Norske reliefcentral i Sverige* ett belopp av 2,300,000 kronor, varav 700,000 kronor skulle inestå på tre månader mot 2.5 procent ränta och återstående 1,600,000 kronor på sex månader mot 3 procent ränta för år. Den 13 december återbetalades förenämnda på tre månader inestående medel jämte därå upplupen ränta.

Riksgäldskontorets fordran hos *statskontoret* för lämnad kassaförstärkning, som den 30 juni 1940 uppgick till 375 miljoner kronor, ökade under tiden t. o. m. den 31 december 1940 med 925 miljoner kronor och utgjorde sålunda sistnämnda dag 1,300 miljoner kronor.

Sedan *järnvägen Mjölby—Hästholmen* genom inrop å exekutiv auktion förvärvats av staten och införlivats med statens järnvägar den 1 januari 1940 och likvidationen för Mjölby—Hästholmens nya järnvägsaktiebolag avslutats, redovisades under fonden för låneunderstöd följande på grund av lån till bolaget kvarstående tillgångar:

	Kapital	Ränta	Överränta	S u m m a
Av riksgäldskontoret inköpta järnvägar	295,802: 61	41,821: 74	12,375: 65	350,000: —
Lån av år 1927 konto 1 ..	71,408: 78	—	—	71,408: 78
	367,211: 39	41,821: 74	12,375: 65	421,408: 78

Av ovanstående kapitalbelopp ha jämlikt Kungl. Maj:ts brev den 19 juli 1940 kronor 350,000 överförts till statens järnvägars fond, å vilken fond beloppet även indirekt avskrivits. Återstående kapitalmedel kronor (367,211: 39 — 350,000: — =) 17,211: 39 ha avskrivits i riksgäldskontorets räkenskaper. För täckande av de kapitalmedelsförluster, som uppkommit genom nämnda avskrivningar, ha disponerats dels ett å värdeminskningskonto I under fonden för låneunderstöd för ändamålet särskilt reserverat belopp å kronor 280,000, dels ock kronor 87,211: 39 av de å värdeminskningskonto II under samma fond redovisade medlen. Räntebeloppen, utgörande kronor (41,821: 74 + 12,375: 65 =) 54,197: 39, hava avskrivits i riksgäldskontorets räkenskaper.

Statens återstående fordran på grund av till bolaget utlämnade lån från motorvagnslånefonden utgjorde, sedan statens järnvägar den 15 februari 1940 till riksgäldskontoret överlämnat ett belopp av kronor 79,725: 76, motsvarande bolagets återstående kapitalskuld, i ränta och överränta, sammanlagt kronor 6,206: 50, vilket belopp avskrivits i riksgäldskontorets räkenskaper.

Samtliga nu berörda bokföringstransaktioner hava verkställts per den 1 januari 1940.

Fullmäktige hava fastställt nytt *reglemente för den svenska statsskuldboken*, att tillämpas fr. o. m. den 1 januari 1941.

Beträffande *ombyggnadsarbetena i riksdagshuset* samt *skyddsrumsanläggningarna* därstädes och i den sprängda bergtunneln få fullmäktige hänvisa till bifogade av Riksdagens byggnadskommitté avgivna rapport.

Stockholm den 13 januari 1941.

KARL HILDEBRAND.

AXEL LINDQVIST.

ARTUR RYBERG.

KARL MAGNUSSON.

ERNST ERIKSSON.

B. v. STOCKENSTRÖM.

TORSTEN STRÖM.

/ *Torsten Bjerlöw.*

Rapport rörande byggnadsarbetena under år 1940 å riksdagshuset samt för skyddsrumsanläggning.

Lagtima riksdagen 1940 har i enlighet med bankoutskottets utlåtande nr 40 bl. a. beslutat, att till Riksdagens hus: Reparations- och ändringsarbeten m. m. för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 369,000 kronor.

Jämte tidigare anvisade medel stod därefter ett belopp av 409,411: 74 kronor till förfogande för nedan angivna arbeten:

Östra hissarnas ombyggnad	kronor	27,000
Inredning av rum i södra trappan till pressens lokaler ..	»	6,000
Arbeten i pressreferenternas rum	»	10,000
Ny sekundärtrappa mot nordöstra gården	»	24,000
Anordnande av förrådsrum under kamrarnas plenisalar ..	»	14,200
Värme, ventilation och sanitärt	»	157,000
Elektriska installationer och signalsystem	»	70,000
Byggnadsarbeten i samband med värme och ventilation m. m.	»	41,000
Västra hissarnas ombyggnad	»	60,000

Summa kronor 409,200.

Samtliga ovanstående arbeten äro i huvudsak nu avslutade och endast mindre kompletterings-, justerings- och målningsarbeten pågå ännu, men torde desamma kunna avslutas under innevarande månad.

Lagtima riksdagen 1940 har jämväl, i enlighet med bankoutskottets utlåtande nr 11, bl. a. beslutat att *dels* uppdraga åt fullmäktige i riksgäldskontoret att låta utföra luftskyddsanordningar m. m. för riksdagens behov, *dels* ock för ändamålet anvisa ett förslagsanslag av 340,300 kronor.

Ifrågavarande arbeten, vilka överlämnats till byggnadskommittén för utförande, äro vad beträffar skyddsrumsanläggningen i riksdagshuset färdiga. Motsvarande anläggning i den sprängda bergtunneln är i huvudsak färdigställd och endast mindre kompletteringsarbeten återstå.

Rörande de verkliga kostnaderna för samtliga ovannämnda arbeten torde desamma, enligt av riksdagens byggnadskontor verkställd överslagsberäkning, med hänsyn till vissa, tidigare icke beräknade tilläggsarbeten samt på grund av oberäknade svårigheter vid sprängningsarbetena i den senast nämnda anläggningen komma att i någon mån överskrida totalsumman av anslagen.

Stockholm den 7 januari 1941.

Riksdagens byggnadskommitté.

KARL HILDEBRAND.

/ Torsten Bjerlöw.